

законодавстві нівелювало б дискусії, які розгортаються сьогодні навколо подальшої долі юрисконсультів підприємств в умовах адвокатської монополії. Щоправда, у Польщі до юридичних радників висуваються спеціальні вимоги, встановлені Законом Польщі «Про юридичних радників» від 6 липня 1982 р., які дозволяють забезпечити якісний відбір професіоналів. Можливо, забезпечити якість юридичних послуг в Україні допоможе розробка професійних стандартів, засади яких визначені у проекті Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії, якою передбачено також введення єдиного державного кваліфікаційного іспиту зі спеціальності «Право», складання якого є необхідним для доступу в професію. За умови такого підвищення вимог до доступу в професію юриста взагалі та за наявності необхідного досвіду роботи за фахом, який включає, у тому числі, представництво в суді, представляється можливим допускати юридичних радників до адвокатської практики без складання додаткового кваліфікаційного іспиту та проходження стажування.

Крім того, у ч. 2 ст. 66 Закону Польщі «Про адвокатуру» визначено перелік осіб, які звільняються від проходження адвокатського стажування та допускаються до складання кваліфікаційного іспиту без свідоцтва про проходження стажування (ст. 77b Закону). До таких осіб відносять кандидатів юридичних наук, осіб, які склали суддівський, прокурорський, нотаріальний іспит або іспит судового виконавця, осіб, які обіймають посаду радника або старшого радника Генеральної Прокуратури Державного Казначейства, а також інших осіб, які обіймали визначені Законом посади щонайменше чотири роки в період не довший ніж шість років до подання заяви про допуск до іспиту. Отже, на відміну від українського законодавства, законодавством Польщі встановлено необхідність наявності стажу роботи на визначених посадах не менше чотирьох років.

Зазначимо, що строки адвокатського стажування в Польщі також є підвищеними порівняно з українськими. Так, відповідно до ст. 76 Закону Польщі «Про адвокатуру» адвокатське стажування триває три роки, але при цьому після шести місяців стажування аплікант може замінити адвоката у всіх інстанціях, крім Верховного суду, Головного Адміністративного суду, Конституційного суду та Державного трибуналу.

Питання про включення до Реєстру адвокатів в Польщі вирішує окружна адвокатська рада, але контролюється цей процес Міністром Юстиції, якому надсилаються рішення про внесення до Реєстру адвокатів, та якщо Міністр не підпише заперечення на внесення протягом тридцяти днів з дня отримання рішення, внесення до Реєстру адвокатів вважається виконаним.

Перед початком виконання професійних обов'язків адвокат в присутності декана складає присягу, зміст якої визначено у ст. 5 Закону Польщі «Про адвокатуру».

Характерною відмінністю законодавства Польщі щодо адвокатської діяльності, є правило про обов'язкове страхування цивільної відповідальності адвоката за шкоду, завдану при виконанні його діяльності. Обов'язок страхування цивільної відповідальності закріплено ст. 8 Закону Польщі «Про адвокатуру». Подібні норми є властивими для законодавств усіх європейських країн, наприклад, у Німеччині допуск до професії адвоката відбувається лише за умови, що особа уклала договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності або попередньо надала зобов'язання щодо страхового забезпечення (пар. 12 Федерального положення про адвокатуру Німеччини). Отже, з урахуванням обраного Україною курсу на євроінтеграцію та необхідності адаптації українського законодавства до європейських стандартів, є підстави вважати, що подібні тенденції слід очікувати й в Україні.

Деменчук М.О.

*аспірантка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ГОНОРАР – ФОРМА ВИНАГОРОДИ АДВОКАТА: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Є міра, що повинна бути дотримувана, та необхідно завжди обговорювати від кого, коли та як отримується гонорар. (М. Ф. Квинтиліан, римський ритор)

Процеси євроінтеграції та вдосконалення законодавства України з метою наближення до європейських стандартів мають суттєвий вплив на всю правозахисну систему нашої держави, у тому числі й на інститут адвокатури. Одним з дискусійних питань цієї сфери було й залишається питання щодо оплати діяльності адвоката, тобто – гонорару, який згідно положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012р. та Правил адвокатської етики від 17.11.2012р., є формою винагороди адвоката за здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Порядок його сплати (фіксований розмір, погодинна оплата), обчислення, умови повернення та ін. мають бути передбачені договором про надання правової допомоги, на який поширюються загальні вимоги договірної права. На розмір гонорару впливають складність справи, кваліфікація і досвід адвоката, фінансовий стан клієнта та інші істотні обставини, наприклад, необхідність відправитися у відрядження, наявність додаткових вимог з боку клієнта щодо строків виконання доручення.

Важливим на нашу думку є дослідження досвіду європейських країн, наприклад, Англії, Федеративної Республіки Німеччина та Франції.

В Англії розмір гонорару солісітера встановлюється за згодою із клієнтом, а у разі її відсутності – на підставі закону. До умов, які впливають на розмір гонорару належать:

- складність та запутаність справи;
- залучення спеціалістів, особливих знань, праці, вміння та відповідальності;
- витрачений час;
- кількість та значущість складених документів й тих, що були вивчені;
- місця й обставини виконання роботи або її частини;
- вартість об'єкта угоди;
- значимість угоди для клієнта (що, безумовно, є оціночною категорією та носить суб'єктивний характер).

До нюансів що стосуються гонорару адвоката належать:

- право суду перевірити обґрунтованість розміру гонорару навіть якщо він був встановлений із клієнтом в угоді.

- передбачення максимального розміру додаткової винагороди (винагорода, що залежить від успіху справи): не може перевищувати 100% витрат, які належать клієнтові зі сторони, що програла справу та не може перевищувати 25% від суми стягнутих збитків.

- право солісітера оскаржити не сплату гонорару, але спочатку він має звернутися до Taxin-Master, який встановить обґрунтованість гонорару та його відповідність складності справи.

- право клієнта протягом року звернутися до суду зі скаргою щодо отримання солісітером необґрунтовано великої винагороди. (Гловацький І. Ю. Адвокатура зарубіжних країн (Англія. Німеччина. Франція) / Навчально-практичний посібник.- К.: Атіка, 2007. – С. 95-96).

У Федеративній Республіці Німеччина існує два способи оплати гонорару: загальна сума від ціни спору та рамочні суми, зроблені адвокатом за справедливою оцінкою. У цивільному процесі більшу вагу мають доказові такси, нараховані на кожен зібраний адвокатом доказ, за участь у судовому засіданні, за ведення переговорів. При визначенні розміру гонорару враховується суть справи, її ціна, складність тощо. Додатково враховується, наприклад, досягнення мирової угоди – у цьому випадку оплата адвоката подвоюється (Гловацький І. Ю. Адвокатура зарубіжних країн (Англія. Німеччина. Франція) / Навчально-практичний посібник.- К.: Атіка, 2007. – С. 291)

У Франції оплата праці адвоката встановлюється вільно за згодою сторін, тобто адвоката та клієнта. Гонорар може бути встановлено у грошовій сумі, що має бути виплачена одноразово або у формі погодинної оплати праці, або у змішаній формі. Угода може передбачати додаткові умови для винагороди, наприклад, досягнення результату. Але встановлення гонорару лише залежно від отриманого результату забороняється. Розмір гонорару залежить від складності справи, його обсягу, рівня кваліфікації адвоката, майнового стану клієнта (Кудрявцева Н. Адвокатская деятельность во Франции [Електронний ресурс]. / Н. Кудрявцева. // Журнал

«Нижегородский адвокат». – 2011. – №9. С. 26. – Режим доступа: <http://apno.ru/magazine/2011/9.pdf>)

На нашу думку цікавими є існуючі у минулому правила щодо адвокатського гонорару, наприклад, адвокатам заборонялося торгуватися стосовно розміру гонорару, звичай забороняли адвокатам домагатися в судовому порядку належного їм гонорару від клієнта, встановлювалися лише максимальні ставки гонорару. (Гловацький І. Ю. Адвокатура зарубіжних країн (Англія. Німеччина. Франція) / Навчально-практичний посібник. – К.: Атіка, 2007. – С.508.)

Також варто звернути увагу на положення Загального кодексу правил для адвокатів країн європейського співтовариства від 01.10.1988р. Положення цього кодексу закріплюють, що розмір гонорару адвоката має визначатися у розумних межах і бути співвіднесений з характером послуг адвоката та бути заздалегідь відомий клієнту в повному обсязі. Незалежно від існування будь-якої угоди між клієнтом і адвокатом, розмір гонорару регулюється згідно з статутом об'єднання адвокатів, членом якого є адвокат. У випадку одночасного членства адвоката в кількох об'єднаннях, застосовується той статут, зміст якого найбільше відповідає змісту договору. (Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства [Електронний ресурс] // ЄЕС, Кодекс, Міжнародний документ від 01.10.1988р. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_343)

На нашу думку, безумовною перевагою є урахування фінансової спроможності клієнта

Згідно вищевикладеного вважаємо за можливе запропонувати наступні зміни до законодавства:

- деталізувати перелік обставин у законі, що впливають на розмір гонорару (наприклад, необхідність застосування міжнародного законодавства);
- встановити у певних випадках можливість суду перевіряти обґрунтованість розміру гонорару.

Vavryshchuk Y.O.

*fifth-year student of the Faculty of Civil and Economic Justice
National University «Odessa Academy of Law»*

ATTORNEY-CLIENT PRIVILEGE: AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE

One of the key elements of the relationship between an attorney and the client is that any information which passes between the two remains confidential. This concept is also called attorney-client privilege. However, recent developments have challenged the scope and the use of privilege, not only in Ukraine but also worldwide. Hence, the research of foreign practice of attorney-client privilege as well as its legal nature in Ukraine is vital for the understanding and defining the ways of protection and effective application of the privilege in the country.

The attorney-client privilege is the oldest confidential privilege known to the common law. In the United States, this concept applies to communications made in confidence between attorney and client when the communications concern legal advice (Christopher Scott D'Angelo & Robert P. Blood "The Scope and Use of the Attorney-Client Privilege in the U.S. and Its Applicability to Communications at Home and Abroad": 73 Def. Counsel J. 343, 2006). Persons covered under the privilege include the client, the client's lawyer and agents of the lawyer for purposes of representation. The case *United States v. United Shoe Machinery Corp* established the obligatory elements of attorney-client privilege:

- Person who asserts privilege must be an actual client or must have attempted to become a client of the attorney at the time information was disclosed
- Person to whom the communication was made must be a certified attorney
- Communication must occur solely between the client and attorney
- Communication must be made for the purpose of securing legal opinion
- Considering that the client holds the privilege, only he or she possesses the ultimate right to waive it (*United States v. United Shoe Machinery Corp*. 391 U.S. 244. US Supreme Court, 1968).

In the US, the attorney-client privilege protects a wide range of situations including communication between corporation and its attorney, so called in-house lawyer. This has been